

Hrátky s titulky – z hlavy až na plátno

Datum konání: 3. 3. 2017

Místo konání: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity (učebna M11)

Název přednášky: Hrátky s titulky – z hlavy až na plátno

Přednášející: RNDr. Adam Rambousek, Ph.D.

Počet účastníků: cca 30

Zpracovali: Barbora Horonyová, Denisa Gottwaldová

V pátek 3. března 2017 se uskutečnila v učebně M11 přednáška RNDr. Adama Rambouska, Ph.D., na téma Hrátky s titulky – z hlavy až na plátno, která byla součástí kurzu Odborná přednáška a exkurze II (PLINO23). Autor v ní představil proces tvorby titulků, upozornil na programy, které se používají, a také na problémy, se kterými se překladatelé potýkají. Toto téma přednášející již úspěšně prezentoval před pěti lety a také letos se jeho přednáška těšila velkému úspěchu.

RNDr. Adam Rambousek, Ph.D.

Obr. 1: RNDr. Adam Rambousek, Ph.D.

Adam Rambousek je překladatel filmů, softwarů a počítačových her (např. od Blizzardu

nebo Black Isle/BioWare) a překládání se věnuje již od studia na střední škole. Pochází z Havířova, vystudoval obor Aplikovaná informatika na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity, kde v současnosti působí v Centru zpracování přirozeného jazyka a věnuje se nástrojům pro práci s elektronickými slovníky a sdílení lexikografických zdrojů. Mimo jiné se podílel také na přípravě Nového encyklopedického slovníku češtiny.

Jak se hraje s titulky

Dr. Rambousek začal svou přednášku představením procesu překládání titulků, který se až na jisté technické detaily neliší od žádného jiného překladu. Vše začíná filmem, který je potřeba otitulkovat. K tomu si překladatelská agentura najímá překladatele, kteří film přeloží za pomoci k tomu určených nástrojů. Výsledek na konec zkontroluje dramaturg, od něhož je už kousek na plátno.

Co se týče nástrojů, které mají překladatelé k dispozici, existuje několik programů, v nichž lze titulky vytvářet, např. Subtitle Workshop nebo Aegisub. Kromě toho jsou webové nástroje, např. Amara. Tyto softwary umožňují nastavení času, po který se mají titulky zobrazovat a zarovnání původního překládaného textu. Titulky se pak ukládají v různých formátech. Nejjednodušší je SRT (SubRip text), v němž lze pouze nastavit čas. Lepší funkce nabízejí formáty ASS (Advanced SubStation) a STL (Spruce Subtitle format), ve kterých lze nastavit barvu titulků, jejich font, velikost a pozadí. Společným formátem pro evropské televize je EBU-TT, díky němuž si televize mohou titulky vyměňovat.

Obr. 2: Ukázka možností nástrojů na vytváření titulků

Překladatel vytváří titulky na základě podkladů, které získá od výrobce. Může se jednat o dialogovou listinu, což je přepis všech dialogů ve filmu, doplněný o poznámky například

o reáliích. S dialogovou listinou se překladatel setká zejména u hollywoodských filmů. Dále to mohou být původní titulky, které ne vždy odpovídají tomu, co se ve filmu říká. Třetím typem podkladu je skript, což je scénář nebo výpis dialogu. Nejhorší variantou je vycházet pouze z filmu jako takového. Zajímavostí je, že při tvorbě titulků překladatel nemusí mít film vždy k dispozici, což může způsobovat nepřesnosti v textu titulků, např. záměnu rodů.

Výsledné titulky putují k dramaturgovi, který provede korekturu a nastaví délku titulků. Pro to existují různá doporučení: jeden titulek by měl být na dvou řádcích po třiceti znacích a měl by se zobrazovat po tak dlouhou dobu, aby divák měl na přečtení desíti znaků alespoň jednu sekundu. Televize BBC je náročnější, dle jejích doporučení by řádky měly obsahovat třicet sedm znaků, přičemž divák musí přečíst za jednu sekundu dvacet jedna znaků. Tato doporučení se občas těžce dodržují. Dr. Rambousek poukázal na seriál Sherlock, v němž divák musí sledovat zároveň dialogy a také popisky, grafy, mapy atd.

Tématem přednášky byl nejen proces výroby titulků, ale i motivace překladatele k této práci a její časová náročnost. Dle dr. Rambouska si lze překladem celovečerního filmu vydělat cca 4 000 Kč, záleží na množství překládaných dialogů. Práce na jednom celovečerním filmu zabere asi týden, pokud chceme mít překlad opravdu kvalitní. Výhodou je rozšíření obzorů, jelikož je možné se dostat k různým druhům filmů, dokonce i k dokumentům.

Obr. 3: Účastníci přednášky

Na přednášce nechybělo ani téma automatizace překládání titulků za pomoci nástrojů pro

rozpoznání řeči a strojového překladu. Dr. Rambousek zmínil automatické titulky na Youtube, které sice nejsou zdaleka dokonalé, ale lze zde vytvořit titulky ze zadaného textu v anglickém jazyce. V diskuzi jsme se shodli na tom, že role překladatele z procesu výroby titulků tak brzy nezmizí.

Závěr

Přednáška dr. Rambouska byla přínosná. Dozvěděli jsme se, že práce překladatele titulků je velmi zajímavá a různorodá, avšak v českém prostředí lehce nedocenená. Český divák totiž stále bude dávat přednost dabingu. Přesto autor pro zájemce uvedl zdroje, ze kterých lze čerpat v případě zájmu o vlastní tvorbu překladu titulků. Jsou to: webová stránka www.titulkujeme.cz a publikace Miroslava Pošty *Titulkujeme profesionálně*.

Úplným závěrem bychom chtěli poděkovat za přínosné informace a motivaci k vyzkoušení této zajímavé oblasti překladu.